

4. పత్రాల నిర్వహణ పత్ర

* వరసలంగం పంతులు పూర్ణ సంస్కరణోద్యమాలు:- (IV) తొలి తెలుగు సంస్కరణ:-

→ 1. విసుగుల వీరాశామి, కోమలేశ్వరపురం శ్రీవాస పిళ్ళే ప్రేమితుల ప్రాధికారము వ్యాప్తి కృషిచేశారు.

→ 2. గజబ లక్ష్మీనరసింహులు వెట్టిచాటి నూతనము కృషిచేశారు.

→ 3. సామిక్కి ముద్దునరసింహం రుంగులు "హితసూత్ర" గ్రంథంలో వైశ్యవృత్తి, అంటరానితనము, పులకేణులు, సాంఘిక దురాచారాలు తీవ్రంగా విమర్శించారు.

→ 4. నెల్లూరు జిల్లాకు చెందిన పూదూరి అంతరామశాస్త్రి 'హరిజనోద్ధరణ' కృషిచేశారు.

* → 5. 'మహామహోపాధ్యాయ' బరుదాకితులైన 'పరావస్తు వేంకటాచార్యులు' రుంగులు గ్రంథం - పుస్తకావహానం గ్రంథం.

ఈ గ్రంథంలో వితంతు పుస్తకావహాన శాస్త్ర సమీక్ష మొదలు వివరించారు.

* → కందుకూరి వరసలంగం పంతులు, రఘుపతి వేంకటేశ్వరం నాయుడు, ద్వీరాజుపెరబళ్ళు లు 'ప్రహ్లాదమాజత్రయం' అని ప్రవహించారు.

→ ఆంధ్రదేశములో సాంఘిక సంస్కరణోద్యమాలు 'కందుకూరి'తో ప్రారంభమవుతాయి.

* కందుకూరి వరసలంగం పంతులు:-

→ జనశ్రీధరం - రాజమహేంద్రవరం, సంవత్సరం - 1848, Appeal.

→ తండ్రి - సుబ్బారాయుడు, తల్లి - పునకమాంబ, భార్య పేరు - రాజ్యలక్ష్మి (బావమ్మ)

* → గురువు పేరు - ఆత్మజి లక్ష్మీనరసింహం.

→ వరసలంగం రాజమహేంద్రవరం, కోరంగి, ధవళేశ్వరం, మద్రాసు విద్యాసంస్థలలో Telugu ఉపాధ్యాయుడిగా, ఉపాధ్యక్షుడిగా విధులు నిర్వహించారు.

→ కందుకూరి రుంగులు గ్రంథాలు:-

→ ఇతను సుమారు 120 గ్రంథాలను రచించాడని తెలుగు సాహితీవేత్తల భావం.

1. రాజనీశ్వర చరిత్రము.

- తెలుగులో మొదటి సాంఘిక నవల.

- ఈ గ్రంథంలో వితంతు దుస్థితి గురించి వర్ణించారు.

- ఈ నవలను ఆధారముగా ఆంగ్ల గ్రంథము

- The Vicar of Wankle field.

- ఈ అంశ వలన రుబిన్ వాడు - Gold Smith.

2. గ్రామీణ పుస్తక కలెక్షన్లు.

- ఈ గ్రంథానికి ఆధారమైన అంశ గ్రంథం - Gulliver's Travels.

- ఈ అంశ గ్రంథ రచయిత - Jonathan Swift.

3. బ్రహ్మవివాహం

- ఈ గ్రంథానికి గల మరొక పేరు - పెద్దయ్య పెళ్ళి.

4. వ్యవహార ధర్మశాస్త్రం.

5. మారకండీయనాటకం.

6. వేణుకోపాల స్వామి నాటకం.

→ కాలిదాసు రుబిన్ నాటకాలను తెలుగులోకి అనువదించాడు.

7. చమత్కార రత్నావళి

* → కందుకూరి స్వీయచరిత్ర రచనా సామ్రాజ్యానికి (Autobiography) నీకారం చుట్టాడు.

→ కందుకూరి స్వీయచరిత్రను ప్రచురించిన వారు - విశ్వేశ్వర చంద్రామండలి.

→ కందుకూరి తన స్వీయచరిత్రను భాగ్యశు అంటున్నాడు.

* కందుకూరి రచనల పత్రాల పేర్లు:-

1. వివేకపర్ణి - 1874 - పుస్తకపత్రం

2. వ్యసంజీవిని - 1876

3. సజీవిత భోదిని - 1883 - మాసపత్రం.

4. సత్యసంపర్ణి - 1891

5. సత్యవాహిని - 1905

* → కందుకూరి సంపాదకత్వంలో వ్యతిరేకించిన వాడు - కొంకణి వేంకటరత్నం పంతులు,

* ఇతను రచనల పత్రం - ఆంధ్రభాషా సంజీవిని.

* కందుకూరి రచనల పత్రాల పేర్లు:-

→ 1874, ఆగస్టు లో ధర్మశాస్త్రం వద్ద బాలకృష్ణ పాఠశాలను స్థాపించాడు.

* → ధర్మశాస్త్రం పాఠశాల ఆంధ్రప్రదేశ్ మొట్టమొదటి బాలకృష్ణ పాఠశాల.

→ మొదటి ప్రధానోపాధ్యాయుడు - మల్లాది అచ్యుతరావు.

→ 1881 లో రాజమహేంద్రవరంలో 'ఇగ్నీస్ పేట్' వద్ద మరొక బాలకృష్ణ పాఠశాలను స్థాపించాడు.

→ రాజమహేంద్రవరంలో పేదమహాశివరాత్రి కాలంలో రాత్రి పాఠశాలను ఏర్పాటుచేసి వారిని అక్షరాస్యంగా తీర్చిదిద్దాడు.

* కందుకూరి విఠంతు బిస్మిల్లరజ్

* → 1879, Aug లో విఠంతు వివాహం నాస్ట్రో సమ్రాజ్యం రాజమహేంద్రవరం లో మొదటి బహిరంగ ఉత్సాహం చేశాడు.

→ రాజమహేంద్రవరం లో ప్రాప్తవాహ సమాజం స్థాపించబడింది, దీనికి మొదటి కార్యదర్శి - 'కందుకూరి'

→ 1881, Dec 11 న ఆంధ్రదేశపు మొట్టమొదటి చట్టబిల్లు వైస్ రాయ్ పుస్తావాహాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు.

వధువు — గీతమతి / నాకమతి

వరుడు — గోకులపాటి శ్రీరాములు.

ప్రతిపక్షం — P. ఆంధ్రాచార్యులు.

→ ఈ వివాహానికి వాజ్మిన్ '31' రుతుంబాలను సమాజం బహిష్కరించింది.

→ 2వ విఠంతు ప్రాప్తవాహాన్ని 1881, Dec 15న కందుకూరి ప్రవేశపెట్టాడు.

వధువు — రత్నమతి , వరుడు — రాజ్యరామచంద్రయ్య

→ ఈ వివాహం రాజమహేంద్రవరం లో ప్రవేశపెట్టబడింది.

* → ఈ వివాహం ఆర్థిక సహాయం చేసిన కాకినాడ వైసారి — పైడా రామకృష్ణయ్య.

→ విఠంతు బిస్మిల్లరజ్ కోసం విఠంతు నరసయ్యలను 'రాజమంత్రి, మద్రాసు' లో స్థాపించాడు.

→ 1908 రాజమహేంద్రవరం లో 'హిందూ కాలిగి' సమాజాన్ని ఏర్పాటుచేశాడు

→ ఈ సమాజానికి ఆర్థిక సహాయం చేసిన బ్రాంక్ వర్త — Mess Manning (మాంక్)

→ కందుకూరి "వర్తమాండ్రా భాషా ప్రవర్తన సమాజానికి" అధ్యక్షుడిగా పనిచేశాడు.

* కందుకూరి బతుకులు

1. ఆంధ్రదేశ నాంధ్రిక సంస్కరణోద్యమ విఠ (2) ఆంధ్ర ప్రాంతానికి విఠ
2. నవయుగ వైతాళికుడు.
3. గద్దతికూర్.
4. గద్ద వాణ్ణియ బ్రహ్మ.
5. రాజ్ బహద్దూర్.

* 6. దక్షిణ భారతదేశ - ఈశ్వరచంద్ర బిస్మిల్లరజ్.

* → 1898 లో మద్రాసులో జరిగిన కందుకూరి సభాసభలలో 'మహా దేవ గవీంద ర్నాథ్' ఈ బతుకును ప్రధానం చేశాడు.

→ 1919, May 27న చెన్నైలో కందుకూరి వేంకటేశ్వరస్వామిగారు.

→ "తన దేహము, తన గేహము

తన కాలము, తన ధనము

తన విద్యా జగత్తులను వినియోగించిన ఘనుడు వీరేశలింగం జీనులారా" అని

వ్యాఖ్యానించినవాడు

— బలరమణ్ణి లక్ష్మీనరసింహం.

→ "అభినవ శత్రుడు ఆయన కిచ్చట్రహ్మ" అని వ్యాఖ్యానించినవాడు. — ఆరుద్ర

→ ఆరుద్ర కలంబు గ్రంథం — సమద్రాంధ్ర సాహిత్యం.

* గురజాడ అపారాధం

→ జ్యోతిష సంవత్సరం — 1862, 2921.

→ ప్రదేశం — రాయవరం (యలమంచిలి తాలూకా, విజియంట్ల)

→ తల్లి వంశులు — కౌశల్య, వేంకటరామదాసు.

→ గురజాడకు ప్రభావితం చేసిన కవులు — పాపానికి నోముగారు

రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్.

విలియం వార్డ్స్వత్

సంభూచంద్ర ముఖర్జీ

→ కలంబు గ్రంథాలు — 1. సారంగధర — గురజాడ తొలిసాహిత్యం, ఆంగ్ల పద్యకావ్యం. [1883]

2. పుత్రుడిబామలపూర్ణము [పూర్ణము ప్రామాణ్య పుస్తకం]

3. కృష్ణక [వైశ్యపుమార్తె వ్రతాంతం]

4. ముత్యాలసరాలు

5. దేశభక్తిగీతం.

6. దిద్దుబాటు.

7. కాసబ.

8. లవణరాజు కథ

9. దించులంగు.

10. కృష్ణసులం.

* గురజాడకు నాక్షత్ర క్షేత్రసంబంధ గ్రంథం — కృష్ణసులం.

→ ఈ గ్రంథం అలకూర్లు - 1897లో, రెండవవార్డు - 1909లో జరిగింది.

→ క్షామలం - ఈ నాటకం శ్రీకామేశం యాసలీ రచించబడింది.

→ క్షామలం 'కనక గజపతి'కి - అంకితం ఇవ్వబడింది.

→ ఈ నాటకం అలసాంగా విజయనగరంలో ప్రదర్శించబడింది.

→ క్షామలంలోని ముఖ్య పాత్రలు -

1. మధురవాణి. - సంసారవంతమైన వేద్య.
2. గిరినం - చదువుకున్న వంతుడు.
3. బుచ్చమ్మ - వితంతువు.
4. రామప్రసాదులు - ధాంబుకుడు. (నాప్రబలమేమిటివాడు)
5. అగ్నివోత్రావధానులు - భాండస పండితుడు.
6. సాక్షాతాచార్య - సంసారం.

→ "వేదమును ప్రేమించుముగా మంచి ఉన్నది పెంచుముగా

వట్టమాటల కట్టపట్టవోయి గట్టమేల అలపట్టవోయి"

"ప్రేమార్జున ప్రేమవచ్చును, ప్రేమారవిప్ర ప్రేమ నిలుచును"

"దేవుడు చేసిన మనుషుల్లా, మనుషులు చేసిన దేవుల్లా మిషోమి"

"మంచి ఉన్నది మాల అబ్బా నేను మాలగుడును"

→ గురజాడ 1915 లో స్వర్ణకథలు వ్రాశాడు.

→ "గురజాడ 1915 లో మరణించాడు, ఆ తరువాతనే దివింపడం ప్రారంభించాడు" - ఆ

వ్యాఖ్యానించినవాడు - వృష్ణశాస్త్రి.

→ "బదికాలంలో తిరుగు, ముక్తకాలంలో వేమన, ఆధునిక కాలంలో గురజాడ, గురజాడ

తెలుగు కవిత్వయంలో ఒకడు" - ఆ వ్యాఖ్యానించినవాడు - శ్రీశ్రీ. [శ్రీరంగం శ్రీవాసరావు]

→ "కొత్త తర్వాతి గురువెవరంటే గురజాడ - ఆ నేనంటా" - దాశరథి.

* రఘుపతి మోహనరత్నం నాయుడు:

→ జన్మించిన సంవత్సరం - 1862

→ ప్రదేశం - మచిలీపట్నం

→ అల్లదండ్రులు - నేషన్లు, అయ్యప్పనాయుడు.

→ రఘుపతి England లో ఉన్నత విద్యనభ్యసించాడు.

→ 1899 నుండి 1904 వరకు సికింద్రాబాద్ లోని మహబూబ్ కళాశాలకు principal గా విధులు నిర్వహించాడు.

→ 1905 నుండి 1909 వరకు కారీనాడలోని P.R. కళాశాల (Puthapetram school) కు ప్రెసిడెంట్ గా విధులు నిర్వహించాడు.

→ 1925 - 28 వరకు మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయానికి ఉపకులపతి (U.C.) గా విధులు నిర్వహించాడు.

* → మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయానికి U.C. గా పనిచేసిన తొలి ఆంధ్రుడు — రఘుపతివేంకటరత్నయ్యయ్య

→ గాయుడుగారు కారీనాడలోని P.R. కళాశాలలో మహిళలకు, దళితులకు ప్రవేశం కల్పించాడు.

* → గాంధీకృత్య ముందే ముద్రాపాపనాశిద్ధిమాస్కి, హరిజనోద్ధమాస్కి ఆంధ్ర దేశంలో గాంధీ పరికిరవాడు — రఘుపతి.

- రఘుపతిగాలి ముఖ్య కృత్యములు —
1. ముట్టూరి ప్రశ్నారాశ్చ. [ప్రశ్నోత్తర సంపాదకుడు]
 2. కౌంపల్లె హనుమంతరాశ్చ [బండరు జెతియకళాశాల స్థాపకుడు]
 3. కౌతా శ్రీరామశాస్త్రి [వందేమాతర ఉద్యమాన్ని ప్రోత్సహించినవాడు]

* → శ్రీవనాధశాస్త్రి ప్రేరణతో రఘుపతి 'ప్రవృత్తి సమాజం'లో సభ్యుడిగా చేరాడు.

→ దేవదాశీ చైతన్య సంఘాలకు రఘుపతి విశేష ప్రోత్సాహం చేసాడు.

* → రఘుపతి నెలకొల్పిన సమాజం — గాంధీక సుధి సమాజం (Gandhi Society Association)

→ 1891 లో మచిలీపట్నంలో ఈ 'సమాజం' స్థాపించబడింది.

- రఘుపతి బిరుదులు :-
1. ప్రవృత్తి.
 2. అభివ సంప్రదాన.
 3. సిద్ధాంత బుద్ధుడు.
 4. శ్రీరామర ఋషి
 5. దివాన్ బహద్దూర్.

- రఘుపతి ప్రోత్సహించిన పత్రికలు —
1. ప్రవృత్తి ప్రకాశక
 2. బిఫుల్ ప్రెంట్.
 3. ఫెలో వరబర్.

→ 1939, May నెలలో రఘుపతి www.oshaman.com

* గిడుగు రామమూర్తి పంతులు

- * → జ్యోతిష సంవత్సరం — 1863, Aug 29.
- * → Aug 29 న "తెలుగు భాషా ద్వివృద్ధి" ప్రకటించబడుతుంది.
- జ్యోతిష ప్రదేశం - పక్షతాల పేట (near Mukhaligum, Srikrishnam)
- ఈయన కంఠదీపంలో "వైవహారిక భాషా ఉద్భవం" ను ప్రకటించాడు.
- దీనికాగ్రామము, దీనికాగ్రామము జిల్లాలోని గవర శిరిడినులపై, వారి వేషభాషలపై ఇతను పరిశోధనలు జరిపాడు.
- గవర భాషను లిపికి కనుగొన్నాడు.
- గవర Manual ను తయారుచేశాడు.
- గవరజాతి ప్రాచీనజాతి - త్రి, చిత్తరేయ ప్రామాణ్యంలో ప్రస్తావించబడిన 'నభరజాతి' ఈ 'గవరజాతి' త్రి గిడుగువారి - అభిప్రాయం.
- గవరభాష దక్షిణముండాళి భాష.
- 1910 లో విశాఖపట్టణంలో "వైవహారిక భాషాసభ" ను గిడుగురామమూర్తి పంతులు ఏర్పాటుచేశాడు.
- ఇతను ప్రకటించిన పత్రం - 'తెలుగు'.
- ప్రస్తుతం ఈ తెలుగుపత్రాన్ని 'తెలుగు-కూడమి' ప్రకటిస్తుంది.
- ఇతను కలిపిన గ్రంథం — 'కంఠ పండితుల భాషా భేదం'.
- ఇతని అనుబంధాలు —
 1. రావూసాహెబ్ - 1913.
 2. ఖైరజర్ - ఏ - హింద్ - 1934

→ 1940, Jan 22 న మద్రాసులో గిడుగు రామమూర్తి పంతులు మరణించాడు.

* దీక్షిరాజు పెదబాపయ్య [1881-1908]

- జ్యోతిషం - ముఖ్యపట్టణం.
- బ్రహ్మ సమాజంలో స్వచ్ఛంగా చేరి ఆ సమాజాభివృద్ధికి ప్రయత్నించాడు.
- ఇతను ప్రకటించిన పత్రం — Voice of Truth
- ఇతను నడిపిన సంస్థ — Young Men's prayer Union - Rky
- శివపాదబెర్రా
- కేవల చంద్ర సేక ప్రసంగాల వల్ల ప్రఖ్యాతిపొందాడు.
- 1870 లో గానం 1871/1872 1.2

→ బాలకృష్ణ పాఠశాలలను, కలకత్తాలో హిందూ మహిళా విద్యాలయాన్ని, కర్ణాటకాకంఠాని కలకత్తాకు రాజ్య పాఠశాలలను స్థాపించాడు.

* → ఇతను ప్రారంభించిన పత్రిక - 'త్రమజీవి' [మొట్టమొదటి కాలనెవ్స్ పత్రిక]

* → 1887 లో 1888 కలకత్తాలో విఠంతు సభలయింపు స్థాపించాడు. ఈ సభలయం భారతదేశంలోని మొదటి విఠంతు సభలయం.

* ముఖ్య సంఘ కార్యకర్తలు - నాయకులు

ఉద్యమం నాయకుడు | నాయకులు

ముఖ్యంశాలు

→ Young Bengal ఉద్యమం → షాస్త్రి డికోడియో

→ ఇతను మొట్టమొదటి జాతియోధ్యమ కవిగా గుర్తింపు పొందాడు.

→ New Samaj → నివసారాయణ తిగ్మిస్త్రీ

→ 1887 లో లాహోర్ లో ఈ సమాజం స్థాపించబడింది

→ Seva Sadan ఉద్యమం → జె.పూర్ణి ది.ఎ. మల్లారీ

→ బ్యాపిస్టు వివాహాలను ప్రోత్సహించగా ఇతను ఉద్యమాన్ని స్థాపించాడు.

→ Social Service League → N.M. జోషి

→ ఇతని బరుడు - భారత కాలనెవ్స్ మిషన్
ఇతను స్థాపించిన సంస్థ - A.I.T.U.C.
(All Indian Trade Union Congress)

→ రాధాస్వామి సత్య సంగతి(జి) → తులసీరామ్

→ ఇతని గల మణిపేరు - నివేదయాళ్ సాహెబ్.

→ ధర్మసభ → రాధాకాంత దేవ్

→ 1830 లో ఈ సభ స్థాపించబడినది.

* రాధాకాంత రాజే రామోజీవ్ రామోజీ ప్రోత్సహించగా ఉద్యమాన్ని స్థాపించాడు.

→ భరతమాల మహామండలి → పండిత దిగ్విద్యోత్ సర్కార్

→ Nothing.

→ నారదా సదక్ → పండిత రమబాయి

→ మహిల్ కార్యకర్తల కోసం ఈ మే ప్రయత్నించింది.

→ ప్రాథమిక సమాజ్ → ఆత్మైశాం పాండరంగ, H.వి. రణడి, నాంతరాకు, నారాయణ్ బోస్.(జి)

→ 1867 లో ఈ సంస్థ స్థాపించబడింది.

→ శివయోగి ఉద్యమం → భూయ దయాళ్ సింగ్

→ ఈ ఉద్యమం సిమల సంస్కరణోద్యమం.

→ సంఘాత ఉద్యమం → రామసింగ్

→ ఈ ఉద్యమం సిమల సంస్కరణోద్యమం

* → కూకా ఉద్యమం → భగత్ జీవహర్ మన్

→ ఇతనికి గల మణిపేరు - సియాన్ సాహెబ్.